

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สินค้าสัตว์น้ำที่สำคัญของประเทศไทยส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ได้แก่ กุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็ง โดยในปีหนึ่ง ๆ สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาภายในประเทศไม่ต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ล้านบาท ตลาดต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น สหรัฐ ออสเตรเลีย และมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีประเทศอื่น ๆ ในทวีปยุโรปที่เริ่มเป็นลูกค้าหน้าใหม่ของประเทศไทยบ้างแล้ว และก่อนการส่งสินค้าสัตว์น้ำประเภทดังกล่าวออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผ่านขบวนการแช่แข็งจากห้องเย็น เพื่อรักษาคุณภาพของสินค้าไว้ในระยะหนึ่งก่อน จึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมห้องเย็นมีความสำคัญควบคู่ไปกับการส่งสินค้าประเภทดังกล่าวไปยังต่างประเทศด้วย

อุตสาหกรรมห้องเย็นในประเทศ เริ่มดำเนินการแห่งแรกโดยรัฐบาล คือ องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกให้บริการแก่รัฐและประชาชน ที่อยู่ห่างไกลไม่ค่อยได้บริโภคอาหารทะเล นอกจากนี้ยังช่วยเหลือแนะนำค้นคว้าทางวิชาการต่าง ๆ ให้กับธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมที่คล้ายคลึงกัน และรับฝาก & ให้เช่าพื้นที่ห้องเย็น เพื่อรักษาสินค้าสัตว์น้ำทะเลต่าง ๆ อีกด้วย ขณะที่การค้าสินค้าสัตว์น้ำของไทยเริ่มขยายตัวออกไป การให้บริการในการเก็บรักษาสินค้าสัตว์น้ำก่อนการส่งออกจากองค์การอุตสาหกรรมห้องเย็น ไม่พอเพียงกับความต้องการของผู้ส่งออก ขณะเดียวกันได้เกิดความล่าช้าในการให้บริการทำให้เกิดความเสียหายแก่สินค้าสัตว์น้ำทะเลที่มักเน่าเสียหายอยู่แล้ว ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำ

ให้บรรดานักธุรกิจ พ่อค้า ตลอดจนผู้ส่งออกหันมาลงทุนสร้างโรงงานท้องถิ่น เพื่อเอาไว้เก็บสินค้าสัตว์น้ำของตน หรือให้เข้าพื้นที่ท้องถิ่น หรือ ประกอบธุรกิจ ส่งสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็งออกไปจำหน่าย ยิ่งต่างประเทศเอง เนื่องจากผลตอบแทนจากการลงทุนในด้านการส่งออกนี้สูง ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ในปัจจุบันจะพบว่าอุตสาหกรรมท้องถิ่นของเอกชน ได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยกระจุกกระจายอยู่ในแหล่งผลิตซึ่งมักอยู่ตามชาย ทะเล และแหล่งจำหน่ายที่อยู่ในบริเวณห่างไกลจากทะเล เช่น ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๑ อุตสาหกรรมท้องถิ่นทั้งประเทศมีอยู่ ๘๖ แห่ง สามารถบรรลุสินค้าได้ ประมาณ ๑๒๐,๐๔๐ ตันต่อปี โดยที่ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ๒๕ แห่ง มีกำลังผลิตประมาณ ๕๘,๕๘๘ ตันต่อปี และพบว่าท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในเขต กรุงเทพมหานครนี้ประมาณร้อยละ ๕๐ ของพื้นที่ทั้งหมด จะใช้บริการเพื่อการส่งออกทั้งสิ้น โดยจะไม่รับฝากสินค้าจากพ่อค้าภายในประเทศเลย แต่จะมีท้องถิ่น บางแห่งให้ผู้ส่งออกเข้าพื้นที่ท้องถิ่น และในขณะเดียวกันจะรับฝากสินค้าจากพ่อค้าต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย เป็นต้น ในขณะนี้ ถ้าผู้ส่งออกสามารถปรับปรุงคุณภาพ การบรรจุหีบห่อ ของสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็ง ให้เป็นที่นิยมของต่างประเทศด้วยแล้ว ย่อมทำให้ปริมาณการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำ ของไทยยิ่งสูงขึ้นไปอีก นั่นหมายถึงว่าความต้องการใช้พื้นที่ท้องถิ่นย่อมเพิ่มขึ้นตาม ไปด้วยนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การที่จะทราบถึงแนวโน้มความต้องการใช้พื้นที่ ท้องถิ่น เพื่อเก็บรักษาสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาสดแช่ แข็ง ส่งออกของไทยในอนาคตระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๑ นั้น จำเป็นจะ ต้องทราบถึงความต้องการสินค้าสัตว์น้ำประเภดังกล่าวในตลาดต่างประเทศที่ สำคัญของไทยเสียก่อน

ผลจากการวิเคราะห์ราคาห่อปลงค์ของสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเล ปลา

หมึก และพลาสติกแข็งส่งออกของไทย พบว่า จำนวนประชากรและรายได้ต่อหัวจะมีอิทธิพลต่อการนำเข้าของประเทสนั้น ๆ จากประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยแยกได้ดังนี้ คือ

๑. กึ่งแข็งแข็ง จะพบว่าในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐนั้น จำนวนประชากรของประเทศจะมีอิทธิพลต่อการนำเข้าจากไทยเข้าประเทศเป็นอย่างมาก ส่วนประเทศฮ่องกง อิทธิพลของรายได้ต่อหัวของฮ่องกงจะกำหนดการนำเข้ากึ่งแข็งแข็งจากไทย กล่าวคือ เมื่อจำนวนประชากรหรือรายได้ต่อหัวในประเทศดังกล่าวเพิ่มขึ้น จะมีผลทำให้อุปสงค์กึ่งแข็งแข็งส่งออกของไทยในประเทศดังกล่าวสูงขึ้นตามลำดับ

๒. ปลาหมึกแข็งแข็ง ประเทศลูกค้าที่สำคัญของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น อิตาลี และฮ่องกง จะพบว่าอิทธิพลของรายได้ต่อหัวในประเทศนั้น ๆ จะกำหนดอุปสงค์ปลาหมึกแข็งแข็งส่งออกของไทยตามลำดับ กล่าวคือ เมื่อระดับรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้น จะทำให้ความต้องการปลาหมึกแข็งแข็งจากไทยเพิ่มขึ้นด้วย

๓. พลาสติกแข็งแข็ง ประเทศลูกค้าที่สำคัญของไทย คือ มาเลเซีย และญี่ปุ่น ซึ่งปรากฏว่า อิทธิพลของรายได้ต่อหัวของประเทศดังกล่าวจะกำหนดอุปสงค์พลาสติกแข็งแข็งส่งออกของไทย กล่าวคือ ถ้าระดับรายได้ต่อหัวของประเทศมาเลเซียและญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น จะทำให้ความต้องการพลาสติกแข็งแข็งส่งออกของไทยไปยังประเทศดังกล่าวเพิ่มขึ้นตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าอิทธิพลของราคาสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาแข็งส่งออกของไทยนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อความต้องการสินค้าสัตว์น้ำประเภทดังกล่าว ในประเทศญี่ปุ่น สหรัฐฯ ฮ่องกง อิตาลี และมาเลเซีย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า ปริมาณการนำเข้าของประเทศดังกล่าวจากประเทศไทยมีน้อยมาก เมื่อเทียบกับปริมาณนำเข้าทั้งหมดจากประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นลูกค้าที่สำคัญที่สุดของไทย แต่นำกึ่งแข็งแข็งจากไทยเข้าประเทศ

เพียงร้อยละ ๖.๓ ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จากการพยากรณ์ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๑ พบว่าปริมาณความต้องการสินค้าสัตว์น้ำประเภทกุ้ง ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็งส่งออกของไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งนี้จะส่งผลให้ความต้องการใช้พื้นที่ห้องเย็นในการเก็บรักษาสินค้าดังกล่าว ก่อนการส่งออกในช่วงระยะเวลาดังกล่าวสูงขึ้นด้วย แต่อัตราการเพิ่มพื้นที่ห้องเย็นในเขตกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาอยู่จะเป็นไปในลักษณะที่เพิ่มขึ้นแล้วก็จะลดลง ซึ่งมีสาเหตุมาจากว่า ผู้ส่งออกเริ่มเคลื่อนย้ายการสร้างห้องเย็นจากกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคใต้กันมากขึ้น ทั้งนี้เพราะจะเป็นแหล่งผลิตและยังใกล้กับแหล่งรับซื้อ เช่นประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ เป็นต้น โดยผู้ส่งออกจะได้รับประโยชน์จากการประหยัดภายใน และภายนอกทางเศรษฐกิจ (Internal and External Economy) ในทางตรงกันข้ามอุตสาหกรรมห้องเย็นไม่อาจที่จะขยายตัวออกไปได้ ถ้าปริมาณการจับสัตว์น้ำทะเลลดลง หรือตลาดอยู่ในวงแคบและอื่น ๆ อีก ดังนั้น เมื่อทราบถึงความต้องการใช้พื้นที่ห้องเย็นเพื่อการส่งออกแล้ว การที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวอาจกระทำได้โดย

๑. ในด้านแหล่งการผลิต

ก/ ควรพัฒนาแหล่งจับสัตว์น้ำเค็มให้ขยายออกไป แทนที่จะจับในเขตทะเลอ่าวไทย และทางฝั่งทะเล ๒ ด้าน ทางภาคใต้ เช่น อาจกระทำโดยขอความร่วมมือในการจับสัตว์น้ำเค็มกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ชาวประมงไทยสามารถเข้าไปจับสัตว์น้ำในเขตน่านของประเทศนั้น ๆ ได้ โดยไม่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ อาจเป็นในลักษณะร่วมทุนกันระหว่างประเทศ

ข/ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปลาหมึก และปลาทะเลให้มากขึ้นและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเรื่องนี้ทางกรมประมงน่าจะเข้ามาศึกษาอย่างเร่งด่วนที่สุด แล้วจึงเผยแพร่ให้กับผู้เพาะเลี้ยงต่อไป เพราะเนื่องจากในขณะนี้ปริมาณสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ ไม่พอเพียงต่อความต้องการของตลาด

ภายในและต่างประเทศ ดังนั้น มักจะพบว่าถ้าสินค้าสัตว์น้ำชนิดใดที่ต่างประเทศมีความต้องการมาก จะทำให้ราคาสินค้าชนิดนั้น ภายในประเทศมีราคาสูงมาก และยังหาบริโภคได้ยากมากด้วย

๑. ในช่วงฤดูการสงวนพันธุ์ปลา ตั้งแต่ ๑๕ มกราคม ถึง ๑๕ เมษายน ของทุกปีนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรที่จะปฏิบัติงานกันอย่างจริงจัง กับชาวประมงผู้กระทำผิดกฎหมายลักลอบจับสัตว์น้ำในฤดูสงวนพันธุ์ปลานอกจากนี้ควรที่จะชี้แจงให้ชาวประมงทราบถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ถ้าการจับสัตว์น้ำเป็นไปในลักษณะที่เห็นแก่ได้ เช่น ใช้อวนลากที่มีตาถี่เกินไป, ใช้วัตถุระเบิดใต้น้ำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นการทำลายพันธุ์ปลานานอาจเกิดการสูญพันธุ์ขึ้นได้

๒. ในด้านการตลาดต่างประเทศซึ่ง เป็นแหล่งระบายสินค้า

ก. กระทรวงพาณิชย์ควรเร่งหาตลาดสินค้าสัตว์น้ำในต่างประเทศให้ขยายออกไป แทนที่จะต้องพึ่งอยู่กับประเทศญี่ปุ่นมากเกินไป

ข. ควรมีการกำหนดคุณภาพของกุ้ง ปลาหมึก และปลาสดแช่แข็งก่อนการส่งออกให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเป็นหลักประกันแก่ประเทศผู้นำเข้าว่าปลอดภัยจากโรคอหิวาต์ ในขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ จะมีหน้าที่ออกใบรับรอง Health Certificate ก่อนที่สินค้าดังกล่าวจะถูกส่งออกไปยังต่างประเทศ แต่ได้มีผู้ส่งออกบางรายปลอมปนสินค้าทะเลที่ไม่ได้มาตรฐานลงไป จึงทำให้ผู้นำเข้าลดการนำเข้าจากประเทศไทยทันที ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออกรายอื่น ๆ ด้วย ทำให้ปริมาณการส่งออกของไทยลดลง และในเรื่องนี้ อาจแก้ไขโดยให้ผู้ส่งออกสินค้าสัตว์น้ำจะถูกส่งออกจะต้องผ่านการตรวจสอบจากสมาคมและกองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำเสียก่อน ถ้าผู้ส่งออกรายใดไม่ได้อยู่ในสมาคม จะไม่มีสิทธิในการส่งออกสินค้าประเภทดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของสินค้าสัตว์น้ำของไทย

ในตลาดต่างประเทศนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า ถ้าเกิดปัญหาในด้านแหล่งการผลิต หรือปัญหาด้านการตลาดในต่างประเทศแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมห้อง เียนภายในประเทศทันที ดังนั้น ทั้งรัฐบาลและเอกชนซึ่ง เป็นผู้ส่งออกควรที่จะร่วมมือกันขจัดปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจจะไม่สมบูรณ์เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องมาจากการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลผู้มากและผู้เขียนมั่นใจว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์และให้แนวทางแก่ผู้ผลิต ผู้ส่งออก รัฐบาล และตลอดจนผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมห้อง เียนในเขตกรุงเทพมหานครขณะนี้บ้างไม่มากก็น้อย เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการตัดสินใจในการผลิต กำหนดเป้าหมายการผลิต และการเพิ่มพื้นที่ห้อง เียนเพื่อการส่งออกต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย